Afdeling: Sociaal Domein
Mail behandelaar: **s.olthof@barneveld.nl**
Telefoonnummer: **06-21322879**

Raadsvoorstel nr. 1118
Barneveld, 09-12-2020
Portefeuillehouder: A.H. van de Burgwal

Onderwerp: **Gevolgen wijziging wet gemeentelijke schuldhulpverlening**

Aan de raad,

Gevraagde beslissing:

1. *Instemmen met aanpassing bestaande aanpak vroegsignalering op de volgende onderdelen:*
    a. *uitbreiding samenwerkingspartijen;*
    b. *aansluiten bij landelijk convenant vroegsignalering;*
    c. *meldingen categoriseren en prioriteren;*
    d. *aansluiten bij de wettelijke doorlooptijden.*
2. *"Verordening schuldhulpverlening Barneveld" met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2021 vaststellen.*

Samenvatting raadsvoorstel

Per 1 januari 2021 wordt de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) aangepast als onderdeel van de Brede Schuldenaanpak vanuit de Rijksoverheid. Vroegsignalering van schulden wordt daarmee, als onderdeel van de brede schuldenaanpak, een wettelijke taak. Een andere aanpassing in de Wgs betreft de verordeningsopdracht voor de gemeenteraad om een beschikkingstermijn vast te stellen voor de aanvraag schuldhulpverlening. Dit voorstel ziet hier op toe.

1. Inleiding

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) wijzigt op 1 januari 2021. Dit heeft o.a. tot gevolg dat vroegsignalering een wettelijke taak wordt. Vroegsignalering betekent dat organisaties waarmee (landelijk of lokaal) een convenant is gesloten, bij de gemeente een melding doen als een klant een betalingsachterstand heeft. Vervolgens benadert de gemeente de klant met het aanbod voor een persoonlijk gesprek in het kader van schuldhulpverlening. Als de klant in gaat op het aanbod stelt de gemeente een plan van aanpak op en geeft gelijktijdig een beschikking af.

Met de wijziging van de Wgs worden ook wettelijke termijnen bepaald. Zo moet de gemeente binnen 4 weken na ontvangst van de melding van een betalingsachterstand, een aanbod hebben gedaan voor een persoonlijk gesprek. Daarnaast moet de gemeente in een verordening vastleggen binnen hoeveel tijd er een plan van aanpak en een beschikking wordt afgegeven. Deze periode is wettelijk gemaximaliseerd op 8 weken.

De gemeente dient een keer in de vier jaar een plan op te stellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening. Met de wijziging van de Wgs dient de gemeente in hetzelfde plan ook aan te geven hoe zij de samenwerking met schuldeisers, waaronder woningverhuurders, zorgverzekeraars, water- en energiebedrijven, vorm gaat geven.

De genoemde schuldeisers worden verplicht om eerst zelf contact te zoeken met hun klant om te kijken of zij samen tot een betalingsregeling kunnen komen. Pas daarna kunnen zij een melding doen bij de gemeente. De branche organisaties van de genoemde organisaties hebben met de VNG een convenant getekend waarin deze samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd. Het staat gemeenten vervolgens vrij om zelf afspraken te maken met andere partijen zoals de lokale commerciële verhuurders of partijen die direct te maken hebben met de wetswijziging.

Daarnaast wordt het met de wijziging van de Wgs ook makkelijker om een integraal beeld van de ernst van de situatie te maken. Zo kan de Gespreksvoerder schuldhulpverlening inzage krijgen in inkomen, vermogen en schulden en mag afstemming plaatsvinden met de collega's van Jeugd, Wmo en Participatiewet.

,

2. Door de raad gestelde kaders

In het Beleidsplan Sociaal Domein van december 2018 (paragraaf 3.29 “Tegengaan problematische schulden” en bijlage V “Projectplan vroegsignalering schulden”) is richting gegeven aan de integrale schuldhulpverlening en de wijze waarop vroegsignalering vormgegeven wordt. De wetswijziging en het feit dat het aantal meldingen nu fors toe zal gaan nemen (van 3 per maand op dit moment naar een verwacht aantal van 250 meldingen per maand) leiden er toe dat we de werkwijze aan moeten passen. Ten opzichte van het Beleidsplan 2018 brengen we de volgende wijzigingen aan:

1. Uitbreiden samenwerking

We continueren onze samenwerking met de Woningstichting Barneveld. We breiden de samenwerking vanaf 1 januari 2021 gefaseerd uit. We starten met de landelijke schuldeisers die vallen onder het convenant dat door hun brancheorganisatie met de VNG ondertekend is. Denk hierbij aan schuldeisers zoals Zilveren Kruis Achmea, Vattenfall, Univé Zorg, Ziggo, CZ, Eneco en Vitens. Daarna gaan we convenanten sluiten met lokale partijen die niet onder het landelijke convenant vallen, zoals de lokale commerciële verhuurders.

Vervolgens gaan we convenanten sluiten met organisaties die geen samenwerkingsverplichting hebben op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Denk hierbij aan incassobureaus, deurwaarders, financiers, banken, etc. Samenwerking met deze partijen is ingewikkelder omdat er geen wettelijke basis is voor gegevensuitwisseling waardoor de klant vooraf in moet stemmen met het feit dat de organisatie een melding doet bij de gemeente.

2. We sluiten aan bij de bepalingen van het landelijke convenant

Op landelijk niveau is een convenant afgesloten tussen de VNG en de brancheorganisaties. In het belang van onze inwoners en eenduidigheid in de samenwerkings- en afhandelingsafspraken sluiten we met ons eigen convenant aan bij het landelijke convenant (zie bijlage). In het convenant worden afspraken gemaakt over de activiteiten die de aanbieder zelf onderneemt voorafgaand aan de melding, het moment waarop de melding wordt gedaan en de wijze waarop de melding wordt gedaan.

3. We gaan meldingen categoriseren en prioriteren

Op dit moment gaan we – samen met Bemoeizorg (Elan) - op huisbezoek op het moment dat inwoners door de Woningstichting Barneveld in het kader van vroegsignalering worden aangemeld. Door de grote hoeveelheid signalen die we vanaf 1 januari 2021 gaan ontvangen is het niet meer mogelijk om bij iedereen op huisbezoek te gaan. Dat is ook niet nodig omdat een belangrijk deel van de achterstanden alsnog betaald wordt of omdat mensen zelf in staat zijn om een regeling te treffen.

Vandaar dat we de eerste drie maanden willen gebruiken om op basis van de gegevens die we ontvangen indicatoren te bepalen op basis waarvan we een onderscheid maken tussen de huishoudens die we schriftelijk gaan benaderen en de huishoudens die we persoonlijk gaan benaderen via telefoon, mail of huisbezoeken. Mogelijke indicatoren zijn het aantal meldingen op hetzelfde adres, de hoogte van de achterstanden, aanwezigheid van kinderen en meldingen gedurende meerdere maanden.

4. Aanpassen doorlooptijden

In de oorspronkelijke projectopzet uit 2018 zijn doorlooptijden opgenomen die passen bij de huidige manier van werken. Vanaf 1 januari 2021 gelden een tweetal wettelijke termijnen:

- binnen 4 weken na ontvangst melding moet de inwoner een aanbod voor een persoonlijk gesprek hebben gehad.
- binnen maximaal 8 weken nadat inwoner tijdens het gesprek heeft aangegeven dat hij ondersteuning zou willen, dient een plan van aanpak samen met een beschikking te zijn afgegeven.

De gemeenteraad dient in een verordening (bijgevoegd) aan te geven of zij de 8 weken periode eventueel wil verkorten. Deze wettelijke periode heeft echter niet alleen betrekking op de meldingen in het kader van de vroegsignalering, maar ook op de inwoners die zichzelf aanmelden voor schuldhulpverlening. Bij de reguliere aanvragen blijkt de 8 weken periode soms aan de korte kant te zijn. Bijvoorbeeld omdat nog niet bekend is hoe hoog de schulden zijn, bewijsstukken niet geleverd kunnen worden, afstemming met bewindvoerder nodig is, etc. Vandaar dat geadviseerd wordt om de maximale periode aan te houden.

3. Effect/Meetbare doelstellingen

1) **Meetbaar effect:**
   a. Toename van de activiteiten in het kader van vroegsignalering schuldhulpverlening. Verwacht wordt een stijging van gemiddeld 3 meldingen per maand naar 250 meldingen per maand.
   b. Een toename van het aantal mensen dat een beroep doet op schuldhulpverlening. Onduidelijk is hoe groot de additionele instroom zal zijn. We gaan vooralsnog uit van een hogere instroom van 5% per jaar (= 150 nieuwe aanvragen). Daar komt bij dat ook nog onduidelijk is wat de effecten van de corona-crisis zullen zijn op de korte en middellange termijn.

2) **Maatschappelijk effect:**
   Door al in een vroegtijdig stadium, signalen van betalingsachterstanden te ontvangen wordt de kans op het ontstaan van problematische schulden verkleind. Dat is in het belang van de inwoner (tijdig hulp), de schuldeisers (incassokosten) en de gemeente (dure schuldhulpverlening).

4a. Argumenten

1.1. Instemmen met aanpassing aanpak vroegsignalering

Op basis van de wijziging van de Wgs dient de gemeenteraad aan te geven hoe zij de samenwerking in het kader van de vroegsignalering vorm wil geven. Uw raad heeft zich hier reeds over uitgesproken ten tijde van vaststelling van het Beleidsplan Sociaal Domein 2018.

Eind 2019 is de pilot met de Woningstichting Barneveld geëvalueerd aan de hand van de ervaringen over de periode april tot november 2019. De samenwerking leidde tot gemiddeld 3 meldingen per maand. In 15% van de gevallen is schuldhulpverlening opgestart. In 40% van de gevallen gaf de inwoner aan geen behoefte te hebben aan een ondersteuning. En in 45% van de gevallen is er geen contact geweest met de inwoner omdat hij niet thuis bereikbaar was en ook niet reageerde op een briefje dat achtergelaten is. Verder bleek dat er na verloop van tijd in een derde van de gevallen een verbetering in de huurbetaling ontstond.

Op basis van de evaluatie – en de aankomende wetswijziging in gedachte – heeft het college besloten om de samenwerking met de Woningstichting Barneveld te continueren. Vandaar dat nu kan worden volstaan met het actualiseren van de bestaande uitvoering zoals beschreven in het Beleidsplan Sociaal Domein 2018.

2.1. *Vanwege onduidelijkheden m.b.t. de effecten in de uitvoering was het niet mogelijk om verordening tijdig aan uw raad voor te leggen.*

De wijziging van de Wgs gaat in op 1 januari 2021. Vanwege onduidelijkheden rondom een aantal effecten van de wetswijziging op de uitvoering (o.a. inhoud landelijk convenant en keuze voor automatiseringspakket) was het niet mogelijk om de verordening tijdig aan uw raad voor te leggen. Vandaar dat voorgesteld wordt om de verordening met terugwerkende kracht in te laten gaan.

2.2. *Vanwege brede werking van de verordening, de maximale wettelijke termijn aan te houden.*

De verordening heeft niet alleen betrekking op de doorlooptijd in het kader van de vroegsignalering, maar ziet ook toe op het reguliere proces schuldhulpverlening. Omdat bij de start vaak veel tijd en afstemming nodig is om de situatie goed in beeld te krijgen, wordt voorgesteld om aan te sluiten bij de wettelijke termijn. Dit komt een zorgvuldig proces/traject ten goede.

2.3. *Aanvragen vastleggen middels een verkort aanvraagformulier*

Vanwege het feit dat met de wetswijziging de afhandeltermijnen wettelijk worden vastgelegd is het belangrijk om de doorlooptijden te kunnen monitoren. Vandaar dat in de verordening opgenomen is dat de inwoner een verkort aanvraagformulier in dient te vullen. Om drempel laag te houden beperkt het aanvraagformulier zich tot de NAW-gegevens van de inwoner en de zin dat hij/zij in aanmerking wil komen voor schuldhulpverlening.

4b. Tegenargumenten/kanttekeningen

De uitdaging voor de gemeente zit er in om uit de grote hoeveelheid verwachtte signalen, die signalen er uit te filteren en te combineren die ook daadwerkelijk leiden naar die gezinnen waar we een verschil kunnen maken. Door ervaring op te doen en goed te monitoren zullen we steeds beter in staat zijn om de juiste combinatie van signalen te maken.

5. Alternatieve scenario's

Vroegsignalering wordt een wettelijke verplichting. De keuzeruimte voor gemeenten zit in de manier waarop de inwoners benaderd worden. Wij streven naar een goede balans waarbij inwoners met (dreigende) problematische schulden persoonlijk benaderd worden en inwoners die “eenmalig een keer de zorgpremie te laat betaald hebben”, gewezen worden op het feit dat de mogelijkheden om een keer samen naar de financiën te kijken.

6. Proces

Vervolg/besluitvormingsproces (inclusief participatie):

n.v.t.

Vervolgstappen/planning/uitvoering:

Zoals aangegeven starten we met de samenwerking met de voor de inwoners van Barneveld belangrijkste wettelijk bepaalde partijen. Vervolgens gaan we in 2021 het aantal samenwerkingspartijen uitbreiden naar lokale partijen en partijen waarvoor geen wettelijke kader bestaat maar waarbij betalingsachterstanden wel een signaal kunnen zijn van mogelijke financiële problemen. Denk aan banken, incassobureaus, etc.

Communicatie

Zoals aangegeven is communicatie een belangrijk onderdeel van de aanpak. Via e-mail, brief, telefoon en huisbezoek zullen we de betreffende inwoners wijzen op de mogelijkheden van schuldhulpverlening. Daarnaast zullen we ook in de reguliere communicatie rondom schuldhulpverlening wijzen op de activiteiten vroegsignalering en het feit dat we actief zullen reageren op meldingen van betalingsachterstanden.

Evaluatie/controle:

De komende maanden zullen we de voortgang nauwgezet volgen en op basis van de bevindingen de aanpak aanpassen. Mocht dit leiden tot aanpassingen in de aanpak zoals beschreven in het Beleidsplan Sociaal Domein 2018 dan wel beschreven in dit raadsvoorstel, zullen we die aan uw raad voorleggen.

7. Financiële gevolgen

Kosten
Om de grote hoeveelheid signalen om te zetten naar bruikbare meldingen per huishouden gaan we gebruik maken van een webapplicatie (AVG-proof) die gekoppeld wordt aan de gemeentelijke systemen. De kosten voor de implementatie bedragen circa € 13.000,-. Daarnaast bedragen de kosten voor de licentie rond de € 11.000,- per jaar.

Door de aanschaf van de applicatie wordt het selectieproces zoveel mogelijk geautomatiseerd. Vervolgens dienen onze Gespreksvoerders contact op te nemen met de inwoners om hen een aanbod voor een gesprek te doen. Op dit moment is het niet mogelijk om aan te geven hoeveel mensen maandelijks benaderd moeten worden en hoeveel van deze mensen ook gebruik zullen maken van het aanbod. Ook weten we nog niet hoeveel begeleiding de nieuwe instroom nodig heeft. Het doel van vroegsignalering is dat voorkomen wordt

dat zware (= dure) vormen van (schuld)hulpverlening nodig zijn, hetgeen betekent dat er op termijn een daling zou moeten zijn van het aantal mensen in zwaardere schuldhulpverlening. De komende maanden zal hier duidelijkheid in ontstaan waardoor we dan onderbouwd de eventuele effecten in kaart kunnen brengen.

Dekking
Gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de vroegsignalering geen structureel budget. Het Rijk gaat er vanuit dat door vroegtijdig ingrijpen, duurdere vormen van schuldhulpverlening voorkomen kunnen worden. Daarnaast zou het voorkomen van schulden positieve maatschappelijke effecten hebben die voor gemeenten kostenverlagend werken. Ook is het niet mogelijk om de kosten te verhalen op de schuldeisers omdat het een wettelijke taak is.

Voorgesteld wordt om de eenmalige implementatiekosten ad € 13.000 – evenals de licentiekosten voor 2021 ad € 11.000 – ten laste te brengen van het bestaande projectbudget voor schuldhulpverlening. Mochten er daarnaast financiële effecten zijn, zullen die in 2021 ook ten laste van dit projectbudget worden gebracht. Begin volgend jaar ontstaat er duidelijkheid over de hoogte van additionele middelen voor intensivering van armoede – en schuldenaanpak. Voor 2022 benoemen we dit in de kadernota en nemen we de eventuele extra uitvoeringskosten op in de reguliere begrotingscyclus. Dan hebben we ook meer duidelijkheid over mogelijke structurele kosten op basis van de opgedane ervaring in 2021.

8. Risico's

Vroegsignalering wordt een wettelijke taak waarbij de effecten moeilijk vooraf in te schatten zijn. Noch ten aanzien van het aantal signalen dat maandelijks verwerkt zal moeten worden, noch ten aanzien van het aantal signalen dat uiteindelijk gaat leiden tot een verhoging van de instroom in een schuldhulpverleningstraject. De voortgang wordt dan ook zorgvuldig gemonitord.

Burgemeester en wethouders van Barneveld,
de secretaris, de burgemeester,
H.F.B. van Steden dr. J.W.A. van Dijk

Bijlagen:

1. Convenant vroegsignalering
2. Verordening Beslistermijn schuldhulpverlening Barneveld